

STEZICE

3 $\frac{68}{69}$

2 T E R T I A

88 / ea 3

DRAGI UČENCI IN UČENKE!

Ob izidu 3. številke STEZIC bi vam rad nekaj povedal:

Četrto stoletje mineva od tistega dne, ko so se sredi krvave vihre druge svetovne vojne v malem bosanskem mestecu Jajcu zbrali delegati jugoslovanskih narodov in sprejeli dalekosežne sklepe.

Leto 1943. je bilo po zmagi rdeče armade pri Stalingradu (danes Volgograd) ne le prekretnica v vojni združenih narodov proti mračnim silam nacizma, marveč tudi odločilno v razvoju narodnoosvobodilnega gibanja jugoslovanskih narodov, leto velikih vojaških uspehov NOV in POJ!

Prve dni oktobra 1943 si je slovenski narod po svojih odposlancih na zboru v Kočevju pisal sodbo sam! Dober mesec kasneje pa so delegati jugoslovanskih narodov v Jajcu postavili temelje za novo federativno in demokratično državo. AVNOJ je prerasel v vrhovno zakonodajno in predstavniško telo jugoslovanskih narodov. Jugoslovanski narodi smo tedaj kljub očitni premoči hitlerjevskega vojnega stroja sredi okupirane in izmučene Evrope dokazali svojo moralno premoč in voljo po svobodi in neodvisnosti.

Ko danes, po 25. letih, obujamo spomine na te slavne dni naše zgodovine si moramo biti svesti svojega narodnega ponosa in moči, ker le tako bomo lahko, če bo potreba, branili svojo neodvisnost pred vsemi tistimi iz zahoda ali vzhoda, ki v svoji blokovski politiki propagirajo danes novo teorijo "o omejeni suverenosti". Socialistična Jugoslavija je prispevala in prispeva pomemben delež v današnjem času, ki je zgodovinsko tako pomemben v sodobnem svetu.

Dragi učenci! Vaša naloga je, da se že sedaj v mladosti pripravljate, da boste zvesti čuvarji domovine. V čem naj bi bila vaša priprava? Predvsem posvečajte večjo skrb učenju, ki je vaša poglavitna delovna dolžnost. Nadalje se vključujte v razne izvenšolske dejavnosti: v taborniško, strelsko, planinsko in telesnovzgojne organizacije, ker s tem si boste utrjevali telo, da boste sposobni, če bo treba, braniti domovino.

Obramba domovine je pa prva d o l ž n o s t nas vseh!

Ravnatelj
Mirko Brejč

Spoštovani bralci!

Tako kot lansko leto bomo tudi letos izdali nekaj številok našega lista Stezice. Naše želje je, da bi vsakdo izmed vas sodeloval v tem listu z dobrimi spisi in članki, kajti le na ta način nam bo uspelo posamezno številko razširiti in popestriti od lanske.

Prva številka je posvečena rojstnemu dnevu naše nove Jugoslavije in obletnici smrti našega največjega pisatelja Ivana Cankarja.

Vsako leto se 29. novembra znova spominjamo na velike dni pred pežindvajsetimi leti, ko so naši poslanci v najtežjih vojnih okoliščinah prišli na II. zasedanje AVNOJ-a v Jajcu in pod Titovim vodstvom osnovali temelj novi, svobodni državi. Sprejeli so najpomembnejši sklep, ko so odločili, da bo Jugoslavija postala federacija šestih enekopravnih republik s socialistično ureditvijo.

11. decembra bomo slavili 50 letnico smrti našega največjega pisatelja Ivana Cankarja. Bil je najpomembnejši predstavnik slovenske moderne književnosti, ki se začne 1899. leta z izidom njegove pesniške zbirke Erotike.

Rodil se je kot sin revnega krojača na Klanou, v najrevnejšem predeleu Vrhnike. Svojo mladost je preživel na Vrhniku, v Ljubljani je obiskoval realko, po maturi pa se je vpisal na dunajsko tehniko. Ves čas študija mu je trda predla za kruh in stanovanje. Opustil je študij in se docela posvetil pisateljevanju, čeprav mu je bil tudi ta kruh grenak. Postal je prvi poklicni pisatelj na Slovenskem.

Uspel je v pripovedništvu, vrh pa je dosegel s svojimi dramami. Tako kot Prešeren s poezijo, naš je Cankar s prozo postavil na raven z drugimi evropskimi narodi.

DROVINA JE LEPA, LEPA, KOT VSAK BISER

Naši učenci so v zvezi s to temotiko pisali spise. Koliko jim je to uspelo, boste lahko prebrali v vsebini številic, kjer je zbranih nekaj boljših spisov in odlomkov.

V tej številki smo se dotaknili tudi problema nove šole, ki ga prav mi učenci najbolj občutimo, saj preživimo del dneva v teh majhnih, urašnih učilnicah. Delovni pogoji v njih so nam očitno, kakor tudi učiteljem zelo otežkočeni.

Prav sedaj je pred nami referendum o samoprispevku našim občanom za gradnjo in obnovo šol.

Prizadevamo si, da bi staršem in drugim občanom kar najbolje prikazali nujnost nove šolske zgradbe, saj bi nam bil le na ta način pouk bolj izpopolnjen. Mnogi izmed njih dobro vedo, da ta šola ne ustreza več današnjim potrebam. Vsekokrat se lahko o tem ponovno prepričajo, ko prestopijo šolski prag in se znajdejo na temer hodniku. Teda, pozvoni zvonec iz razredov planeja učenci, oni pa stojijo sredi te gneče, ki se kot dlan vala po stopnicah.

Upamo, da nam bo to uspelo, da bodo naši starši pobitaj odločili novo odločitvi in da bo med njimi kar največ tistih, ki se bodo na volitvah z veseljem odločili za "ZA". Mi, njihovi otroci bomo s tem lahko ponosni na svoje starše, ki bi nam omogočili dobre pogoje za izobraževanje. Ko bomo sami stali na tako odločilnem mestu, se bomo radi spominjali njihovih prizadevanj in jih skušali v tem pogledu posnemati.

Kakšen bo končen rezultat pa bomo poročali v eni izmed naslednjih številic našega lista.

Urednik

Norke Blagor

Mojan Mikolič, 5. b

DOMOVINA JE LEPA, LEPŠA KOT VSAK BISER

Od prvega do petega razreda slišim besedo domovina. Včasih se mi zdi, da ne razumem te besede. Je domovina listje, ki mi šumi pod nogami, mogoče potok, ki se blišči v daljavi? Da, to je domovina! Tudi majhne hišice, ki si jo otrok zgradi, da se v njej igra, je del naše prelepe domovine.

Damjana Miklič, 5.c

Domovina je otrok, ki skače preko trate, domovina je bistri potoček, ki veselo šumlja mimo breze; domovina je vse, prav vse, kar imamo radi in je naša, od nikogar drugega.

Breda Lakner, 5.c

Ko grem skozi gozd, vidim in slišim potoček, drevesa in tudi gozdne živali. Ako me pot zapelje po livadi, lahko opazujem pisane travnike in njive, v daljavi pa segajo visoke gore v nebo. Vse te naravne lepote občudujemo in tudi ljubimo, kajti to je naša domovina, za katero so se borili naši dedje, očetje in matere.

Zorka Golmejer, 5.c

Moje domovine so gore, ki so ogrnjene v bel snežen plašč kakor neveste, ki se pripravljajo na poroko, in se bleščijo v jutranjem soncu, so lepe mesta, za katera so se borili partizani in mnogo jih je dalo za to našo domovino: svoja življenja.

Pavel Loc, 5.c

Moja domovina je svoboda! To je nekaj, kar si ljudje na svetu najbolj želijo.

Marjan Mikolič, 5.b

Domovina je lepa, lepša kot vsak biser.

Marija Bešter, 5.a

Moja domovina je lepa in prostorna, topla in hladna. Moja domovina je človek, ki jo spreminja in ki se je tudi boril zanjo.

Vili Vogelnik, 5.b

Moje domovina je lepa in bogata. Melokja najdemo toliko naravnih lepot kot pri nas. Morje, planine, jezere in bistri potoki. To je moja domovina.

Marjeta Štefe, 5.b

Moja domovina je tudi starček, ki s sklonjeno glavo hodi po cesti. Prav tako je moja domovina tudi razigran otrok, ki se podi za žogo.

Zdanka Valjavec, 5.b

Najbolj ljubim sterše, potem pa domovino. Domovine, to je stvar, za katero darujejo življenja, samo da je naše domovina svobodna. Domovina je to, za kar so se nekoč borili naši predniki, ali za kar se borijo Vietnamci ali Arabci.

Helena Ravnik, 5.c

Vsak človek že zelo zgodaj opazuje svojo okolico. Prav kmalu tudi spozna, da je vse to njegova domovina. Otrok se spozna z domovino, ko shodi svoje prve koroške. Takrat mu je domovina igrače, oče, mama ter bratje in sestre. Kako lepa je ta domovina, kako varen se počutiš v njenem zavetju!

Tomež Pirih, 5.a

DRAMSKO DELO IVANA CANKARJA

Cankarjeva velika želja, da dobi stik s publiko, mu je narekovala snov za drame, v katerih je upodobil slovensko družbeno življenje. Želel je, da bi ne bile njegove drame same sebi le namen, ampak je vselej govoril neravnost, kritično in pogumno.

Ljubezen do gledališča mu je bila prisojena. Ko je bil petošolec, so dijaki osnovali svoje gledališče. Pri Reboljevih pod Golovcem so prirejali svoje predstave. Tudi Cankar je sodeloval, vendar je zelo slabo igral in je silno hlastno izdeklamiral svoje vloge. Še takrat je bil navdušen za dramatiko. Stredel je, pa je vendar ob vsaki priložnosti skušal priti do vstopnice za gledališke predstave v stari ljubljanski Čitalnici in pozneje v deželnem gledališču. In še takrat, kot petošolec, se je spravljal na dramo, a se je tege sramoval in je pobegnil iz pisarne. Ko je živel na Dunaju je vsakih 14 dni hodil v gledališče.

Ob tem času je zasnoval in napisal svoje prvo večje dramsko delo Romantične duše (1897). Napisal jih je na Vrhniki. Ko je Ivan delo končal, je mati že zbolela in umrla. Kljub največji revščini je mati tista dva meseca preskrbljevala Ivana s cigaretami in mu ne poistrešje nosila črno kavo. Bila je prepričana, da se bo s svojim delom proslavil in da bo potem vse drugače ... Delo je podoba takratnih družbenih razmer in izraz pisateljevih osebnih doživetij. Prikazuje predvolilni boj med dvema meščanskima veljakoma. Avtorju se drama ni zdeja dovolj zrele za netis. Izšla je 1922. leta, takrat je bila tudi uprizorjena.

V življenje podeželskih veljakov posega drama Jakob Ruda, ki je nastala leta 1898 v Puli, uprizorjena in objavljena je bila leta 1900. Drama prikazuje podeželskega posestnika in tovarnarja, ki pride na boben. Da bi se rešil bankrota, prodaja hčer Ano bogatemu trgovcu, a slikar Dolinar, ki Ano ljubi, prepreči to nakano. Ruda spozna, kaj je mislil storiti in neredi samomer, Ana pa se oklene slikarja. To njegovo delo se odlikuje po lepem, bogatem, slikovitem jeziku, po globokih mislih, po duhovitem, najsi včasih predolgem dialogu.

Tretje dramsko delo, uprizorjeno za gledališče, je satirična komedija Za narodov blagor. Cankar je dramo začel snovati na Dunaju že leta 1899. Takrat je pisal bratu Karlu: "Obrcal sem vse slovensko naprednjaštvo, liberalnost in globoko ljubezen do slovenskega naroda. Vse gnilo ljubljansko družbo, z njenimi gnilimi nezori sem spravih na oder." Komedija je izšla leta 1901 pri Schwentnerju. Pet let kasneje so v Ljubljani pripravili prvo uprizoritev. Doživela je pravo zmago. Vse gledališče je bilo na nogah, hoteli so avtorja, nateč mu dati zadoščenje in mu čestitati za zmago. Tako je Cankarjeva drama po dolgih letih doživela pravi triumf. Glavna oseba je žurnalist Ščuka, ki od vsega začetka posega vanjo, četudi ne govori največ. Stoji v krogu, ki ga obdejava ljudje, ki skrbijo za narodov blagor, a mislijo la nese. Drama je lepo literarno delo, polno umetniških vrlin in krasot, je višek njegovega dosedanjega literarnega delovanja. Za narodov blagor ima najplemenitejšo, a tudi usetniško namero.

S snovjo drame Kraji na Betajnovi, se je Cankar ukvarjal že leta 1900, ko je komej končal komedijo Za narodov blagor. Hotel je napisati kmečko dramo in to mu je tudi uspelo. 3. junija 1902 je brez vsakih oznanil v Schwentnerjevi založbi izšla njegova drama. Ko je prebral kritike svoje drame, je spoznal, da jo čaka ista usoda kot dramo Za narodov blagor. Velikotero Cankarjevo delo je bilo ljudem tako zelo nerazumljivo kot prav ta drama.

Cankar si je zelo želel, da bi se Kraji na Betajnovi uprizoril v Ljubljani, a gledališče, ki ga je vodil Govekar, se je temu dolgo upiralo. Preteklo je že let odkar je drama ležala v predalu. Od tega časa dalje, se je Cankar vse bolj zapiral vase in je sam sebe imenoval - "tujec". Spriče odpora občinstva je zaničljivo zrl na ves svet. Tako je vse bolj izgubljal trdnost tla pod nogami. Pod pritiskom občinstva in igralcev pa je bila drama vseeno uprizorjena in sicer 1. januarja 1904. Cankar jo je gledal z balkona. In zgodilo se je tisto kot pri "narodovem blagoru". Drama je bila neke vrste manifestacija in je doživela velik uspeh.

Govori o porajanju kapitalizma na slovenski vasi. Glavni osebi sta bogataš Kantor in Maks Krmec, upornik in bojevnik proti Kantorju. Maks tragično propade, kralj na Betajnovi pa ve, da navzlic nesilju ne bo uresničil svojega "kraljestva" na vasi. V drami se odlikujejo predvsem dialogi, ki se nizajo drug ob drugem, prizori so dobro premišljeni, dejanje je živo in dramatično - to so prednosti Cankarjeve dramatike.

Medtem, ko so nestale prve štiri Cankarjeve drama, je do naslednje drame Pohujšanje v dolini Šentflorjanski, preteklo šest let. Napisana je bila leta 1907 in je izšla pri Schwentnerju. Še istega leta je bila tudi uprizorjena v Ljubljani in je prav tako kot ostale drame dosegla uspeh.

Novo dramsko delo se na zunanji razlikuje od prejšnjih dram. Tu ne gre le za satiro, ampak predvsem za globoko izpoved. Smisel in vsebina farse sta izpovedana v naslovu: dolina Šentflorjenska je slovenske domovine, "pohujšanje" pa je izrez za Cankarjevo umetnost.

Junak farse Krištof Kobar, imenovan Peter, je umetnik in razbojnik in ne več neveden pustolovec. Kot Petrov pomočnik se prikaže Zlodej, na novo pa nastopi Peter, resnična šentflorjanska sirota.

Življenje in delo tedanjega našega učiteljstva je Cankar osvetlil v dramu Hlapci. Hlapci so nastali v tistih mesecih leta 1909, ko je bil Cankar na obisku pri sarajevskem nadškofu Stadlerju. Že naslednji dan po prihodu v Sarajevu je Cankar pisal založniku Schwentnerju v Ljubljano: "Drama bo napravila večji kraval nego za narodov blagor. Naredil sem resen portret naših sedanjih nedvse umazanih rezmer. Če pride na oder, bodo tulili in priti mora!" Drama je v javnosti zbudila znatno senzacijo, vroče prerekenje in hude napade, predvsem s katoliške strani. Cankar v svoji drami dokazuje, da smo Slovenci narod brez značajev in prepričanje, narod hlapcev, ki je na prodaj vsakomur in se da zaslužjiti, kakor kdo hoče.

Ko se je Cankar vrnil v Ljubljano, je še vedno upal, da bodo dramo uprizorili, vendar mu je kmalu postalo jasno, da se to ne bo zgodilo. Dramo mu je prepovedala vladna cenzura, ki je usumila kar 62 mest. Prav tako ni prišlo do uprizoritve v Pragi. Tako je drama doživela svojo uprizoritev šele leta 1919, ko je bil Cankar še v grobu.

S to svojo dramo in še posebej s podobo Jermana je Ivan Cankar ustvaril eno najdražocenejših umetnin. V Jermanu je upodobil mladega slovenskega izobřežence, ki se zanaša na zmagovito bodočnost ljudstva. V prvem dejanju Jerman spozna, da je njegova ljubezen izgubljena, njegova javna borba postane brezupna že v drugem dejanju, kjer ob koncu spozna, da smo kot narod nepopoljšljive "drhel". V tretjem dejanju se Jermanovo srce stisne, obupa v odločilnih trenutkih. Misli že na samomor, a mu to preprečita mati, ki leži na smrtni postelji in Lojska. Njegovo delo bo nadaljeval kovač Kežander. V njem vidi Cankar bodočnost slovenskega naroda.

Z mislijo na dramo o hrepenenju se je Cankar še dolgo ukvarjal. Ko je živel v Slovenskih goricah je napisal dramo Lepa Vida. Izšla je pri Schwentnerju ob koncu leta 1911 z letnico 1912. Neposredno po izidu knjige so dramo v Ljubljani tudi uprizorili. Drama je naslonjena na ljudski motiv o Lepi Vidi. Lepa Vida je simbol hrepenenja za siromake v cukrarni, ki umirajo v hrepenenju po boljšem življenju.

Dejanje Lepa Vide se vrši v ljubljenski cukrarni, kjer je Ivan Cankar živel in kjer sta Kette in Murn tudi umrli. Lepa Vida je torej izraz tedanjega Cankarjevega življenjskega nazora, obracun s smislom njegovega lastnega življenjskega dela, polnim velikega hrepenenja in enako težkih muk ter opravičila in poveljanje njegove umetniške generacije.

Še mnogo bolj kakor pripovednik je Cankar upodobil slovensko družbeno življenje v svojih dramah. Lružbene napetosti, kakšne je na Slovenskem porajala socialna razlika, so v Cankarju, ki je ostro opozoval življenje, njegove značilnosti, napake in smešnosti, zbudile željo po dramatskem prikazovanju. S sedmimi dramskimi besedili je postal naš največji pripovednik in hkrati naš največji dramatik.

ZIBLAR JANJA

HLAPEC JERNEJ

Štirideset let je garal hlapec Jernej na Siterjevi domačiji, štirideset let je s svojo krvjo in potom gnojil zemljo. Postavil je novo lepo belo hišo z zelenimi okni, večni premoženje. Sedaj pa mora od doma. Jernej je nedel culo, vzel beraško palico in šel iskat pravice. In Jernej je res zbral paglavce, da bi bili oni njegovi pravčni sodniki. Tudi otroci so se mu smejali. Odpravil se je Jernej ves izmučen in potrt v Ljubljano z nado, da bo tam našel božjo previco, ki je tako hrepenel po njej. A zmotil se je, tu so ga zaprli, ga gnali od sodnika do sodnika in nazadnje so ga pregnali.

Jernej se ves bolan in rezecapan vrne v svojo ves ter gre k župniku, poprosi ga, da rozsodi po božji pravici, ki je ni dobil ne pri sodnikih in ne cesarju. Župnik ga je tolažil, a Jernej je rekel: "Ne bom prosil in ne jokal, moja pravica je božja pravica; kar je ustanovil, ne bom razdiral, ker je govoril, ne bom tajil! Dolžnik je moj; ne kličem - stojim pred njim in terjam." In Jernej je nadaljeval: "Rassodite župnik tisto besedo, ki sem toliko dni čakal nanjo: ali je pravica ali je ni, ali je Bog ali ni Boga!"

Leon Debič, 3.a

Dano je življenje našemu narodu - proletarcu, nihče več mu ga ne more vzeti! Saj si je s svojim delom, s svojim umom in srcem zaslužil sončno življenje, te nared kmetov in delavcev, te narod sužnjev, ki se mora več biti narod sužnjev!

Ivan Cankar

(Slovenska kultura,
vojna in delavstvo)

MNMENJE O DELU MARTIN KAČUR

Iz vsebine spoznamo, da je Cankar v tem delu prikazal Martina Kačurja kot učitelja - idealista. Njegov idealizem se kaže ob prepričanju, da so v dnu srca vsi ljudje pošteni in blagi. Ljudje ga imenujejo liberalca, ker ne hodi v cerkev. Kačur pa je trdno prepričan, da je vzrok našega zastalega in zatiranega ljudstva, prešibka izobrezba.

V Kotlini, na njegovem prvem službenem mestu, se je bil sprl z županom in župnikom, ker je hotel izobraževati ljudstvo, in je bil zaradi tega premeščen v Zapolje. Tu je ustanovil bralno in izobraževalno društvo, čeprav je vedel, da mu bo to škodovalo. Spet so ga pregnjali in nastanil se je v zakotnem Blatnem dolu, kjer začne propadati. Ko se poroči z malovredno žensko, opusti prepovedano kulturno delo, ker ona želi živeti mirno in udobno življenje. Zavaljo tega sam sebe zničuje in se zapije.

Delo Kačurja ni bilo zaman: razmere se spreobrnejo. Kljub temu, da ga premeste na boljše službeno mesto, je zanj prepozno. Okoristi pa se učitelj Ferjan, ki Kačurja zaničljivo naziva slebiča in klečeplazca. Ko mu umre ljubljeni sin, se Kačur ubije.

Meni osebno je to delo všeč zategadelj, ker Cankar jasno izrazi, da niso zaman napredne ideje nekega posameznika in čeprav ta človek propade, sloni temelj napredka prav na njegovih žrtvah.

Značilno je Cankarjevo ostro razločevanje med kmeti in delavci, glede na njihovo reagiranje do Kačurjevih dejanj. V kmetu vidi le reakcionarja, medtem ko mu delavci pomenijo edini napredni sloj, ki hoče pravilno doumeti Kačurjevo hotenje.

Nerka Slepjar, 8.a

Velike ljudi je hrepenelo po sreči. Iskeli so jo, našli je niso. Domovina jim je bila premajhna, dela niso dobili in edina pot je vodila v tuj, širok svet. Ljudje so zapuščali domovino, očetje družine. Teško je bile slove od domovine, a usoda je hotela svoje in to tudi dobila. Očetje so našli zaslužek v temnih tovarnah. Tam so se mučili leta in leta. Nekateri so pošiljali denar domov, drugi pa so ga strastno zapili. Živelii so v lesenih barakah in v velikem pomanjkanju. Delo v tovarni je bilo težko in posledice so se kmalu poznale. Ljudje so dobili bolezni, te so jih priklenile na postelje in vrata tovarne so se zaprla za njimi. Vendar je tudi v tujini prišlo do gospodarske krize. Obstale so le tovarne z modernimi stroji. Veliko tovarnen je propadle. Najprej so tovarne zapustili delavci iz tujine, potem pa še domačini. Našim ljudem ni preostalo drugega, kakor da se vrnejo domov. Vrnili so se v domovino utrujeni in s spoznanjem, da tudi tujina, ki jih je toliko privlečilo, ni nobena Indija Koromandija. Družine so sprejele svoje može. Veliko pa se jih ni vrnilo. (Nekaj jih je tudi pomrlo) V tujino so odšli še čili in zdravi, nazaj pa so prišli utrujeni in bolni.

Franc Germovšek, 8.a

Črne lokomotive se je trudna odpeljala s postaje. Za seboj je pustila žalostne obraze. S seboj pa je peljala ljudi, ki so se poslovili od svojega rodnega kraja, od svojih žena, mater, prijateljev. Odšli so v Ameriko, Ameriko Koromandijo. Bili so žalostni, a v srcih jim je tlelo upanje, upanje v boljše življenje.

Zlata Herak, 8.a

Dolga, temne gruča ljuči se pomika na kolodvor. Tam že čaka velika, črna lokomotiva, da jih popelje v tujino za zaslužkom. Daleč, daleč od domače zemlje, daleč od zelenih gozdov, od hiše, kjer so se rodili. Zdaj bo Amerika ali Avstralija njihove nove, a lažne domovine. Tu bodo morali delati, trdo delati za vsekdanji kruh. Hrepenijo za čimvečjim zaslužkom. Sanjajo, kako se bodo bogati, v lepi praznični obleki vrnili domov. Že slišijo, kako jim v žepih cingljajo zlati novci.

Stopijo na vlak, s culo v naročju. Otroci mahajo sosedom, s katerimi so se skupaj igrali.

Vlak že dolge vozi preko dolin. Šele tedaj se jim razprostre pred očmi obljubljeni dežela: Amerika. Z beljnimi očmi gledajo na tovarne, na dimnike, iz katerih se kači. Tu bo sedaj njihovo delovno mesto. Z nasmejanimi obrazi, z blaskom v očeh, kot otroci pred novoletno jelko, se nepotijo v dom izseljencev.

Petnajst, morda dvajset let je od tega. Vlak kot utrujen starček prihaja v domovino. Iz njega stopajo ljudje, razstrgani, umazani, z resnimi obrazi. Tujine jim je izbrisala iz obraza veselost, smeh jim je zamrl na ustaicah. Ne poznajo smeha, ne solze. Izsušene so njihove oči. Pod njimi se širijo temni kolobarji, ki pričajo njihovo trpljenje. Odresli, ki so s ponosno držo odšli v svet, se sedaj opirajo na pelico. Njihov hrbet, hrbet hlapcev, je upognjen. Za materine krila se skrivajo prestrašeni otroci, kot bi hoteli ubežati revščini.

Odhajajo na domove. Zepuščeni so, prazni, mrzli. Tode, saj jim ne bodo dolgo služili, saj so prišli domov samo umret.

Marjeta Slabe, S.a

Prišli so umazani in lačni. Trudili so se, da bi zaslužili za življenje. Delali so v rednikih, ki so jih izžemali in tovarnah, ki so pile njihovo kri. Tode vse to je utihnilo in izbruhnilo iz sebe strgane delavce. Ti so hodili po cestah, zahtevali kruha. Za vse te, nezaposlene delavce so stroji utihnil, vrata

toverna so ostala zaprta. Vse to se je zgodilo v mesecu, v enem samem mesecu in na tisoče ljudi je tavelo po ulicah, prihajali pa so vedno novi. Vsi so bili izžeti, suhi, obraze so imeli razorene od skrbi. Spominjali so se domačih, zelenih travnikov in gozdov, rodne zemlje. Vse bi dali, da bi bili in zopet videli vse to, kar so zapustili. Vkrcevali so se na ladje, da zapustijo Ameriko, ki jih je zavrгла.

Boža Janežič, 8.a

Jaz, bratje, pa vem za domovino in mi vsi jo slutimo. Kar se nam siloma vzeli, za kar so nas ogoljufali in opeharili, bomo dobili povrnjeno in poplačano s stoterini obrestmi! Naše domovine je boj in prihodnost; ta domovine je vredna najzlahotnejše krvi in najboljšega življenja.

Ivan Cankar

(Lepa naša domovina)

MIMO TOVARN V ŠOLO

Skozi okno opazujem gnečo ljudi, ki se po pločniku pomika naprej. To so večinoma delavci, ki so zaposleni v veliki tovarni. Moj pogled se zapiči v enega izmed njih, ki teče po pločniku, se prerive med ljudmi in prav pod mojim oknom se zaleti v starejšo žensko, ki stopa počasi in je uprta ob palico. Ženske se je kar prestrašila, toda ta človek hiti naprej, ne da bi se ji opravičil, ženska pa žalostno gleda za njim.

Urin kazalec se je premaknil, bliža se osmi. Tedej tudi jaz stopim na ulico. Že po nekaj korakih zaslišim bučanje strojev iz tovarne. Ob teh strojih se delavna mesta mnogih tistih ljudi, ki so šli pred nekaj časa tod mimo. Njihovo delo ni lahko, zahteva dosti truda, predvsem pa volje do dela. In kako je bilo včasih? Tudi takrat, ko še ni bilo toliko tovarn in so šele nastajale, je bilo delo nekega delavca težko, verjetno težje kot danes; sedaj poznamo toliko strojev, ki nadomeste človeško delo, ki jih včasih niso. Steherno delo so morali opravljati ročno, to je potrebovalo mnogo več ljudi in delo je šlo kljub temu počasneje od rok.

Delavci so se že od nekdanj borili za svoj položaj, za zvišanje mesečnih dohodkov. In prav gotovo so danes delavci bolje plačani kot nekdanj, je pa res tudi to, da so cene živil in oblike neprimerljivo dražje kot včasih.

Ko stopam tako mimo tovarne, premišljujem, da so v njej zaposleni tudi mnogi, le leto ali dve starejši od mene. Tudi ti morajo pridno delati, da si prislužijo denar. In prav zaradi tega, ker mnogi izmed nas še nismo bili v tovarni in še nismo poskusili delati v njej, prepogostokrat premalo cenimo delo nekega delavca, čeprav je njegovo delo težko, dostikrat zelo nevarno, če samo pomislimo n. pr. na rudarja, ki mu vsak trenutek pretijo nevarnosti pri opravljanju svojega dela.

Zbudim se, pogledam na uro, ki mi že nekaj časa brni na uho. Pol šestih je. Oči mi lezejo skupaj, a vstati moram. V kuhinji je luč. Mati se napravlja. Očiti mora v službo. Spremljam jo, ker ima v pisarni neke prepise zame, ki jih v šoli najino rabim.

Ko stopava skozi vežo, je še mračno in zmrazi me. Pomislim: mati mora vsak dan tako zgodaj v službo. Ko stopiva na ulico še gorijo ulične svetilke in melejo senco na gruče delavcev, ki hitijo k vsakdanjemu delu. Pred glavnim vhodom v tovarno stopi vratar, ki se pogovarja z nezaposlenim sinom, ki že nekaj časa zaman išče službo. Danes je pač težko priti do zaslужka in tudi mene skrbi, kaj bo z mojo zaposlitvijo po končanem šolanju. Ko pridem z mamo v pisarno, sem dobila prepise. Odpravim se domov, srečujem zakasnele delavce, pozdravim žensko, ki vsak dan pometa po trgu in pridem do hišnih vrat. Še enkrat ponovim snov in odidem v šolo.

Po pouku doma pospravljam. Začelo je deževati. Mati je brez dežnika. Stečem ponj, da se ne bi zgrešili. Zavežem si ruto in zdrvim po stopnicah. Ura je že dve. Spet srečujem delavce, nekateri so sključeni in hodijo trudno, počasi, drugi hite domov, da bi preživeli prijetno popoldne v prijetnem domu. Jaz pa spet premišljam o nezaposlenosti in ne gre mi iz glave, saj je to zelo pereče vprašanje sedanjosti.

Pri vratarju počekam mamo in skupaj odideva domov.

Marija Anačič, 8.a

NOVA ŠOLA

ŽELJA VSEH NAS

Po svojem rojstvu se človek že začne učiti. Prve besede: ata, mama razvesele starše. Vsak dan zna povedati kaj novega. Ko malo doraste mu je želja, da bi znal besede kot so ata in mama tudi napisati. Z roko v roki ga starši peljejo, pred stavbo, ki ji pravimo šola. Prične se učenje od pisanja, branja, risanja, ročnega dela, telovadba in sploh reči, ki jih človek za življenje potrebuje. Del svojega mladega življenja pustijo v šoli. Tode, kaj je beseda šola? Preprosto bi rekli, da je to stavba, v kateri učenci sede in se učijo. Tudi jaz že osmo leto obiskujem šolo. Kakšna je naša šola? Odgovor vsakega učenca je "stara". Že zunanji videz naše šole ni več lep. Ko prideš v stavbo, moraš dobro poziti, da si ne sližanih stopnicah ne zlomiš vratu. Zadnjič je neka mamica zapuščala šolo in na gladkih stopnicah ji je spodrsnilo kot na ledu. Padla je. Na srečo ji ni bilo hudega. Sam hodnik je temen in zelo ozek. Manjka mu svetlobe. V šoli imamo tudi ure tehnike. Prostorji so v kleti, kjer ne manjka samo zreka, ni dnevne svetlobe, da bi lahko normalno izvrševali naloge. Fotolaboratorij je v bivši prehodni, kjer so delovni pogoji zelo težki.

Tudi telovadnica ne zadošča vsem potrebam mladega človeka. Zato program izvršujemo ob lepem vremenu za šolo na dvorišču, ved kupi drv. Taka in še slabše so razmere na naši šoli.

Po vseh in našem mestu se sedaj razpravlja o samoprispevku za gradnjo šole in adaptacijo starih šol. Vsi učenci si želimo nove, lepše šole.

Zlata Herak, 8.a

Sedimo v šolski klopi, dežne kaplje potrkujejo po šipah, ne motijo pouka. Karad je zatemnjen, gledamo poizkus. Ta lepo uspe, vidimo svetlobe skozi planovzporedno ploščo. Poizkus

so končani, obogatena smo z novimi spoznanji. Nimate časa, da bi se o poskusu kaj več pomenili, kajti za vonil je zvonel. In sedaj je treba vse pripomočke zapirati v drugo nadstropje, v fizikalni kabinet. Trije učenci odneso pripravne. Med potjo morajo dobro paziti, da jih na tesnem hodniku kdo ponevedoma ne porine, saj bi se dragocena učila lahko razbile z oken moramo sneti zavese. Do najst pridnih rok hodi, da bo naslednje ure razred svetel kot urej. Zrak je slab, odpremo okno. Radi bi se sprehodili po hodniku, pa nas dežurni učitelj zavrne. Sami uvidimo, da je res velika gneča, saj se seli v risalnico 7. b razred. Z nabitimi torbami in boki se prerivajo do stopnic, ravno tedaj pridrvijo iz zgornje nadstropja učenci 5. razreda, ki hite k telovadbi. Da je gneča še večja, odhajajo domov še učenci 6. razreda, ker imajo konec pouka. Marsikdo pohodi sošolca, da ta skoči stran, uderi s tem naslednjega, ta spusti torbo, toda naval mu ne dovoli, da bi jo poiskal. Šele, ko plaz otrok zdrvi naprej, lahko začne iskati torbo, ki jo najde na koncu stopnic, vso umazano od copat. Naslednje ure je zemljepis. Učenec, ki je zadolžen, da prinese zemljevide, prinese le-te z zemudo in se izgovori, da jih je moral previdno nesti, ker je bila na hodniku velika skupina učencev, skozi katero se je moral preriniti. Minila je zemljepisna ure in odhajamo domov. Ko se obujemo in hočemo oditi hitro iz šole, se zaletavamo v učence nižjih razredov in marsikoga v naglici podremo.

V torek je bil lep sončen dan. Vsa odmora smo morali biti v razredih. Sredi glevnega odmora je prišla tovarišica in povedala, da bomo šli v Kranj. Prva pot je vodila v novo šolo Franceta Prešerna. Kakšna sprememba!

Damjan Petek, S. b

Nova šola ... dve besedi, ki ju pogosto slišimo iz ust učencev. In kaj pričakujejo učenci od nove šole. Mislim, da vsi, brez izjeme želimo, da bomo dobili z novo šolo veliko in prostorno stavbo, s širokimi in svetlimi hodniki, kjer naj bi

se v odmorih razigrali. Pričakujemo udobne razrede, lepe klopi, stole in sodobne učne pripomočke.

Učenci višjih razredov si želimo predvsem ustrezne kabinete in laboratorije, kjer bi lahko nemoteno delali poizkuse in nam ne bi več služili le za spremljanje učil, kot se to dogaja sedaj. Seveda pa bi bilo za ustrezen pouk tehnične vzgoje potrebno zgraditi tehnično delavnico z novo opremo, prav tako bi bilo isto potrebno za gospodinjski pouk. Učenci, ki radi berejo, bi bili zelo veseli, če bi dobili novo knjižnico z bogato knjižno zbirko. In da ne pozabimo telovadnice. Res, lepo bi bilo imeti telovadnico s potrebnim telovadnim orodjem, da bi se učenci lahko dodobra razigrali. Tako pa sedaj hodimo v Partizan, ki je precej oddaljen od naše šole.

Upajmo, da se bodo odločili nam v korist?

Nevenka Markič, 8.b

Tržič ima vedno več šoloobveznih otrok, zato bi bilo potrebno zgraditi novo šolo. Ker pa občina nima dosti denarja za graditev te šole, pa so ne zborih volivcev sklenili, da bi občani sami prispevali nekaj denarja za zgraditev šole. Tudi mi, učenci, si želimo novo šolo, ker je pouk na naši šoli precej težaven. Razredi so temni, in še posebej v odmorih, ko ne smemo na hodnike zaradi prevelike gneče. Stranišča so nehigienska, vendar pa so zato velikokrat krivi učenci sami. Z dograditvijo nove šole bi se vse te težave precej ublažili, tako bi tudi uspehe precej izboljšali.

Stojan Lukanc, 3.a

Če se bodo prebivalci Tržiča na volitvah odločili za gradnjo nove šole, bomo dobili v Bistrici pri Tržiču novo šolo. V tej šoli bo veliko prostora. Učilnice bodo lepše, večje in lepo opremljene. Hodniki bodo večji in več prostora bo za naše obleke in čevlje. Kuhinja bo večja, da bodo v njej lahko kuhali tudi kosila. Večje in lepša bo tudi telovadnica in ostali prostori. Tudi okolica šole bo lepo urejena.

Da šole ne bom imel več tako daleč kot imen sedaj. V to šolo bomo hodili vsi, ki stanujejo v Bistrici in Kočevnici.

Upam, da se bo vsak Tržičan odločil tako, da bomo res dobili novo šolo v Bistrici pri Tržiču.

Igor Repret, 3.a

Kmalu bo napečil dan, ko bodo naši starši in drugi Tržičani odločili, ali bomo zgradili novo šolo. Zelo bi bilo lepo, če bi dobili novo šolo in z njo lepše učilnice in telovadnico. Tam bomo imeli igrišče, na katerem bomo igrali razne igre. Na primer: košarko, roket in nogomet. Pozimi se bomo na športnih dnevih sankali in smučali, pomladi pa igrali razne igre na prostem.

Jurij Franko, 3a

Jaz hodim v osnovno šolo heroja Mirka Bračiča Tržič. Naša šola je stara.

Jaz bi rada novo šolo. Ta šola bi bila velika. Hodnik bi bil dolg in okrešen s slikami. Tudi na stopnicah, bi želela slike in v oknih pokale.

Razredi bi bili veliki in v razredih lepe klopi in stolčki. Vsaka klop in stolček bi bila enako velike. Tabla čista in suha. Razred pobeljen in čist. Na stenah risbe in nad tablo slika tovariša Sita. V straniščih in umivalnikih čisto. Telovadnica velika in prostorna. Okna pobarvana in ne razpokana.

Majda Redon, 2.b

Občina Tržič je kmalu začela z gradnjo nove šole v Bistrici. Vsak delovni občan je prispeval z enim procentom od mesečnega dohodka.

Želim, da bi se šole prav kmalu začele graditi in, da bi bila kmalu zgrajena, da bi tudi jaz hodil v to šolo vsaj še kakšno leto. Šola naj bo velika in prostorna. V njej naj bi bili veliki učni prostori. Šole naj bi imele tudi prostore za pouk tehnike, petja, risanja, za poizkuse fizike in kemije. Posebno pa, da bi v novi šoli imele veliko sodobno telovadnico, če la mogoče z zemskim bazenom za plavanje.

Tudi kuhinja in jedilnica bi v šoli prav prišla, da bi stroci, katerih starši so zaposleni, lahko dobili kosilo v šoli.

Okoli šole pa naj bi bilo dovolj prostora, seveda tudi ne sme manjkati športno igrišče, da se učenci lahko ob lepem vremenu razgibajo.

Iztok Horvat, 3. 6.

Naša šola je že stara in premajhna za tako veliko število učencev. Ker občin nima sredstev za gradnjo nove šole, bo tega meseca glasovanje za samopripravek občanov.

Novo šolo si zamišljam takole: Želim si, da bi bili razredi veliki, svetli in topli, omara za čevlje, umivalnica, zimski bazen, da bi bila lepo urejena telovadnica in orodje, ki spada v njo, kuhinja, v kateri bi lahko dobili kosilo in solico, lepo urejeno risalnico, kabinet za krčinke in velike prostore za razvedrilo.

Mislím, da bi tako sodobna urejena šola pripomogla k boljšim uspehom učencev. Želim, da bi tudi sam hodil v to novo šolo.

Marko Kravcer, 3. 6.

Sama si želim sončne šole, da bi bili prostori za učenje veliki, lepe telovadnice in zraven šole igrišče. Novo šolo si zamišljam čisto drugačno, kakor je šola na Zalem rovtu. Predstavljam si, da bo stala na lepem prostoru, da bo vsej tronadstropna, široka in velika. Imeti mora centralno kurjavo in prostor za kuhinjo, da bi tisti otroci lahko imeli v šoli kosilo, ko so njihovi starši v službi. Tako kakor jaz, si tudi drugi učenci želijo nove šole v Bistrici.

Tatjana Rozman, 3.a

Tisti večer je z nasilno roko poseglo v nebeško luč nekaj neznanega iz tujih krajev, uderilo je neusmiljeno med praznike, povesti in pravljice ...

Nekaj neznanega, novega, tujega, čisto nerazumljivega je stopilo prednje, je stalo tam visoko in široko, pa ni imelo ne obraza, ne oči in ne ust.

Ivan Cankar

(Podobe iz sanj)

KO DOBRAVE SE MRAČE

Vozili smo se z vozom po gozdni stezi. Konj je stopal počasi. Lehak mrak je legel na zemljo. Bila je jesen in ves gozd je bil v prelepih barvah. Bilo je vedno bolj temno. Skoraj nisva ničesar več videli. Sence so se plazile po gozdu.

Naenkrat pa se je prikazal pred nami travnik v večerni zarji. Sonca ni bilo nikjer, le žerki so obvetiljavali nebo, da je bilo čisto rdeče. Pot nas je vodila dalje, ob robu gozda. Tu je bila bela cesta. Gozdne sence so padale na cestno in drevesa so s svojimi sencami dejale podoba, ki so se integovale za našim nedosegljivim. Na nebu ni bilo več rdeče barve. Bila je tema.

V bližini je zslajal pes in pred seboj sem zagledal na nebu obrise samotne hiše. Stopili smo z voza in šli v hišo. Na pragu sem se obrnil in pogledal po dolini. Vse je bilo tiho, v daljavi se je vil dim tovarniškega dimnika, zapihal je veter, listje je zasuštelo in na obrazu sem začutil svežino vetra.

MOJA NAJLJUBŠA IGRAČKA

Moje najljubša igračka je punčka. Ko sem jo dobila, sem bila zelo vesela. Imela je črne lase in majhne modre oči. Sešila sem ji oblekice in jo oblekla. Dala sem ji ime po moji prijateljici Karven.

Preden sem začela hoditi v šolo, sem se z njo lahko ves dan igrala. Potem sem dobila nove igračke. Te so bile knjige, zvezki in svinčniki. Toda še vedno sem našla čas, da sem se poigrala z njo. Zvečer sem ji pripovedovala pravljice in se z njo pogovarjala dokler nisva zaspala.

Sedej se ne igram več. Tudi pravljic ji ne pripovedujem več in je ne nosim s seboj v posteljo. Včasih pa jo vidim sedeti na polički med ostalimi igračkami.

Darja Markič, 2.b

TAK JE SVET, KI V NJEM ŽIVIMO

Svet, ki v njem živimo, je poln sanj, žalosti, veselja in radosti. Človek ni več nakdanji človek. Danes se vozimo v službo in iz nje, v mesto in na izlet: z avtomobili, vlakom, avtobusom, motornim kolesom in z letalom. Nekoč pa je moral pešačiti in pešačiti, če je hotel kam priti.

Danes nima človek več mirnega življenja. Na cesti ga z vsakim nepravilnim korakom čaka smrt. Hodi v službo, se vrne utrujen, ko pa pride čas, ko dobi plečo, se mnogi zapijejo. Ti v tistem času ne mislijo na družino. Zapijejo denar. Kaj bo z otroki, ženo? Lačni bodo, strgani, kot so otroci v Vietnamu, ki bi bili radi taki, kot so otroci njihovih okupatorjev in ostalih svobodnih dežel. O, ko bi ne bilo alkoholnih pijač na svetu. Večini pa poteka življenje mirno. Očetje služijo denar, matere gospodinjuje, otroci hodijo v šolo. Poslušajo zanimivosti po radiu, televiziji, berejo časopise, se zanimajo za šport, kozmonavtiko in politiko.

To je svet, v katerem živimo, svet, v katerem smo rojeni, svet svobodnih in nesvobodnih narodov. Vsi smo si edini: "Lepo je živeti!"

Merijan Šmejic, 8.a

V zadnjem času se tok življenja pomika z bliskovito naglico. Poln je napatosti, pričakovanja. Sovrežim tak svet, sovrežim enoličen svet, ki se ponavlja iz dneva v dan. Iz leta v leto. Vsak dan se godi isto: šola, učenje in le kratki izleti. Včasih preiščujem o svojem življenju in odtrgam se od učenja in se prepustim toku misli.

Ljudje hitijo v današnjem svetu po svojih opravkih in se ne zmenijo za ljudi okoli sebe. Hitijo brez cilja, kod da bi bili sami, pa čeprev jih povsod spremlja velika množica.

V zadnjem času pa so svet pretresli dogodki na Češkoslovaškem. Ali je tega treba? Ali je treba vojne? Mar ne bi mogli živeti v slogi? Sveda bi lahko.

Meni se včasih zdi svet poln sovraštva. Takrat bi najraje ugrla. Počutim se sama na svetu. Tode včasih v moje mračne misli le posije svetel žarek. Takrat se življenja razveselim kot majhen otrok. To povzroči mogoče dobra ocena v šoli. Vesešim se je. Rada bi bila dobra učenka, pa ne samo sedaj, v osnovni šoli. Sedaj mi res ni treba imeti skrbi. Toda kaj bo potem, ko se bodo šolska brata osemletke zaprla? Kam potem? Vsek dan lahko slišimo, koliko je nezaposlenih. Zelo me skrbi, da bo nekoč tudi moje ime med njimi. Kaj, če je moj cilj, ki sem si ga zastavila, pretežak zame? Kaj če mi ne bo uspelo dokončati gimnazija, da bom potem lahko šla študirat germanistike? Mar bom potem morale v tovarno in tam trdo delati za majhen denar, za denar, ki bo težko prislužen? Da, to so moje največje skrbi v tem brezupnem življenju, v življenju polnem naglice.

Tako si jez predstavljam svet, mogoče si ga ne prav, tega ne vem.

NAGRADNA KRIŽANKA

1	2	3	X	4	5	6	X	7	8
X	9		10	X	11		12	X	
13	X	14		15	X	16		17	X
18	19	X	20		21	X	22		23
24			X	25			X	26	

V vsako polje se vpiše po ena arabska številka. Decimalne vejice in ulomkove črte ne vpisujete.

Vodrovno: 1. Kvadrat števila 11 2. Vrednost izraza $3a^2+4a+5$ za $a = 0,1$ 7. Število deljivo z 9 9. Ploščina kvadrata, katerega obseg je 116 11. Stranica romba s ploščino 12068 in višino 14 14. Tri enake številke 16. $32x + 52$, če je x koren enačbe $3x - (-5x+6)=10x-60$ 18. Skupni imenovalac ulomkov $\frac{3}{4} + \frac{2}{3}$ 20. 10^{-2} 22. $5^4+5^3+5^2+5$ 24. $2\sqrt{4,0401}$ 25. Kvadrat kateete trikotnika, če je hipotenuza 3 in druga kateeta 1,8 26. Produkt drugega in sedmega praštevila

Navpično: 2. Obseg kroga: $r = \frac{49}{11}$ 3. $\sqrt{2}$ (2 dec.) 5. Največji deljitelj števil 192 in 336 6. Večkratniki števila 3 9. Glej $\frac{1}{2}$ vodrovno 10. Obseg pravokotnika s stran. 45 in 10 12. Produkt dveh praštevil 13. ob: $2r$ 15. 7.15 17. Število, ki ga dobiš, če številu 11 vodrovno zamenjaš številki na mestu stotic in desetice 19. Obratna vrednost števila $\frac{1}{20}$ 21. $\sqrt{3}$ (1 dec.) 23. $\frac{3}{5}$

Rešitve oddajte do 10. decembra 1963 v uredništvo Stezic.

N a g r a d e :

1. nagrada 15,00 N din, 2. nagrada 10,00 N din 3. nagrada 5,00 N din

STREŽICE so glasilo učencev osnovne šole heroje
Bračiča Tržič

List urejajo: Norke Slepar, urednice, Franc Povalej
Ljubica Kutin in Zlata Švab

Likovne priloge:

Sanja Zibler: Pročelje (linorez)

Majda Šmejic: Pročelje (linorez)

Ivo Dacar: Pročelje (linorez)

Boris Šinigoj: Pročelje (linorez)

Zdenko Borič: Pročelje (linorez)

Janja Zibler: Ob grobu (linorez)

Ivan Eler: Kolona (risba)

O delu Ivana Cankarja je pisala Zlata Švab, 8.a

